

PRIPOROČILA ZA IZBOLJŠANJE SLOVENSKEGA SISTEMA ZA ZDRUŽITEV DRUŽINE

Maja Ladić, Iza Thaler, Katarina Vučko – Mirovni Inštitut

Urša Regvar – Pravni center za varstvo človekovih pravic in okolja (PIC)

I. UVOD

a. O projektu COMP4SEE

Dopolnilne poti za Jugovzhodno Evropo (COMP4SEE) je dvoletni projekt, katerega cilj je razviti dopolnilne sheme prihoda oseb, ki potrebujejo mednarodno zaščito v treh EU državah članicah – Hrvaški, Bolgariji in Sloveniji - ki še niso vzpostavile sistemov za zakonit sprejem, razen izpolnitve obveznosti, ki izhajajo iz Skupnega evropskega azilnega sistema in evropskih programov premestitve (delitve bremen). Namen projekta je vzpodbuditi uresničevanje Skupnega okvira EU za upravljanje azila in migracij ter Priporočila Evropske komisije o zakonitih poteh do mednarodne zaščite v EU, pri čemer oba dokumenta zagovarjata celovit pristop k migracijam, vključno s širitvijo zakonitih poti za državljane tretjih držav, ki potrebujejo mednarodno zaščito, in olajšanjem dostopa do pravice do združitve družine.

Med cilji projekta je predlagati modele prihoda za osebe, ki potrebujejo mednarodno zaščito, ki dopolnjujejo obveznosti, ki izhajajo iz CEAS in shem EU za preselitev in premestitev. Z identifikacijo najboljših praks in raziskovanjem nacionalnega konteksta predlagani modeli upoštevajo nacionalni pravni in institucionalni okvir ter so v skladu s politiko EU za spodbujanje in omogočanje zakonitih migracij. Projekt predvideva, da bodo raziskave skupaj z dejavnostmi zagovorništva vodile do povečanja števila novih mest za zakonit sprejem in učinkovito integracijo.

b. O dopolnilnih poteh

Število beguncev v zadnjih letih narašča in UNHCR ocenjuje, da je število prisilno razseljenih oseb na svetovni ravni, do sredine leta 2022, doseglo 103 milijonov, od tega je 32,5 milijona beguncev in 4,9 milijona prosilcev za azil.¹ Hkrati so možnosti za ljudi, ki potrebujejo zaščito, da zakonito vstopijo v države, ki lahko nudijo takšno zaščito, omejene.

V okviru skupnih shem EU za preselitev, je od leta 2015 več kot 100 000 oseb našlo zaščito v EU. Leta 2021 je bilo okoli 22 500 ljudi, ki so potrebovali mednarodno

¹ <https://www.unhcr.org/refugee-statistics/>, dostopno 25. 1. 2023.

zaščito, preseljenih iz držav nečlanic EU v države članice EU (DČ), kar je 156 % več kot leta 2020 in 2 % več kot v letu 2019.²

Vendar pa se v zadnjih nekaj letih vse bolj zagovarja potreba po povečanju razpoložljivosti drugih zakonitih poti za doseganje ciljnih držav, pa tudi potreba po ustvarjanju dopolnilnih poti za osebe, ki potrebujejo mednarodno zaščito in se nahajajo v tretji državi, poti, ki bi lahko vodile do trajnih rešitev.

Sporočilo Evropske komisije (EK) o Novem paktu o migracijah in azilu (Pakt)³ poudarja, da je cilj pakta "zmanjšati nevarne in iregularne poti ter spodbujati trajnostne in varne pravne poti za tiste, ki potrebujejo zaščito".⁴ Poleg preselitve EK poziva države članice, naj vključijo dopolnilne poti do zaščite, npr. sheme humanitarnega sprejema in sheme, povezane s študijem ali delom, ter hkrati tudi določa, da bo EU podprla države članice, ki želijo vzpostaviti skupnostne ali zasebne sponzorske sheme s financiranjem, krepitvijo zmogljivosti in izmenjavo znanja v sodelovanju s civilno družbo.

Priporočilo EK o zakonitih poteh za zaščito v EU: spodbujanje preselitve, humanitarnega sprejema in drugih dopolnilnih poti⁵ določa, da je v skladu s triletno strategijo UNHCR (2019–2021) o preselitvi in dopolnilnih poteh potrebno spodbujati vzpostavitev ali nadaljnji razvoj modelov humanitarnega sprejema in drugih dopolnilnih poti z namenom, da se razširi število mest, za prihod preko varnih in zakonitih poti, poleg programa preselitve. V nadaljevanju, med drugim, spodbuja DČ da:

- zagotovijo poti za sprejem družinskih članov upravičencev do mednarodne zaščite prek humanitarnih programov sprejema, kot so sheme družinskega sponzorstva;
- prispevajo k EU pristopu skupnostnega sponzorstva, pri čemer se opirajo na široko paleto modelov humanitarnega sprejema za oblikovanje sprejemnih programov v skladu z njihovimi nacionalnimi prednostnimi nalogami ter upoštevajo prednostne naloge in interese zunanjih odnosov EU;
- tesno sodelujejo s civilno družbo, da se vzpostavi ali razširi skupnostne sponzorske sheme kot obliko humanitarne poti za sprejem, v kateri so zasebni

²https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-life/statisticsmigration-europe_en, dostopno 25. 1. 2023. .

³ Evropska komisija: Sporočilo komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o novem paktu o migracijah in azilu, Com/2020/609 final; dostopno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:52020DC0609>.

⁴ Ibid.

⁵ Priporočilo Komisije (EU) 2020/1364 z dne 23. septembra 2020 o zakonitih poteh do zaščite v EU: spodbujanje preselitve, humanitarnega sprejema in drugih dopolnilnih poti, dostopno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ga/TXT/?uri=CELEX:32020H1364>

sponzorji, skupine zasebnikov ali neprofitne organizacije vključeni v različne faze programa – od identifikacije tistih, ki potrebujejo mednarodno zaščito v državi nečlanici EU do integracije po njihovem prihodu..

Kot je razvidno iz zgoraj obravnavanih dokumentov in številnih drugih raziskav in povezanih virov, so sponzorski programi priznani kot ena od ključnih oblik dopolnilnih poti za sprejem beguncev. Istočasno se koncept ‘zasebnega sponzorstva’ in/ali ‘skupnostnega sponzorstva’ uporablja za označevanje programov, ki se po svojih ključnih značilnostih zelo razlikujejo.⁶

II. O sistemu združitve družine v Slovenji

Združevanje družin je uveljavljena komponenta sistema mednarodne zaščite v Sloveniji. Je pravica vsakega upravičenca do mednarodne zaščite v Sloveniji, saj je sestavni del pravice do zasebnega in družinskega življenja, ki je opredeljena v 8. členu Evropske konvencije o človekovih pravicah (v nadaljevanju: EKČP) in v 53. členu Ustave Republike Slovenije. Postopek je opredeljen v Zakonu o tujcih (v nadaljevanju: ZTuj-2), saj se družinski člani, ki se združujejo, po veljavnem pravem okviru štejejo za tujce (za razliko od oseb, ki potrebujejo zaščito). Zato so v Zakon o tujcih vključene tudi določbe o prebivanju družinskih članov upravičencev do mednarodne zaščite. Zakon o mednarodni zaščiti (v nadaljnjem besedilu: ZMZ) ureja pravice družinskih članov do nastanitve, obnovo družinskih vezi mladoletnikov brez spremstva⁷ in določa, da mora prošnja za mednarodno zaščito vsebovati informacije o družinskih članih prosilca za azil, vključno s tistimi, ki še vedno živijo v državi izvora ali zunaj nje.⁸

Družinski člani beguncev dobijo dovoljenje za stalno prebivanje, družinski člani imetnikov subsidiarne zaščite pa dovoljenje za začasno prebivanje, ki traja enako dolgo kot velja subsidiarna zaščita. Dovoljenje se lahko podaljša pod enakimi pogoji, kot je bilo izdano, in za enak čas, kot je podaljšan status subsidiarne zaščite sponzorja. Po petih letih zakonitega bivanja lahko imetniki dovoljenja za začasno prebivanje zaprosijo za dovoljenje za stalno prebivanje, če izpolnjujejo vse pogoje (kot so zadostna finančna sredstva in znanje jezika).⁹

V splošnem migracijskem kontekstu je pravzaprav združitev družine eden glavnih razlogov za prebivanje v Sloveniji. Statistični podatki kažejo, da je bilo 31. decembra 2021 državljanom tretjih držav izdanih 88.005 dovoljenj za začasno prebivanje. Glede na namen prebivanja je imela večina dovoljenj za začasno prebivanje zaradi

⁶ COMP4SEE (2022), An Overview of Private Sponsorship Schemes: Programmes and Emerging Practices.

⁷ Člen 100 ZMZ.

⁸ Člen 45 ZMZ.

⁹ Pogoji si določeni v členu 25 ZTuj-2.

zaposlitve in dela (60.000 dovoljenj), sledi pa razlog združitve družine s 17.815 dovoljenji.¹⁰

Leta 2021 je bilo največ dovoljenj za prebivanje (začasno in stalno) izdanih državljanom Bosne in Hercegovine (52 %), Kosova (18 %), Srbije (13,7 %), Severne Makedonije (6 %) in Ruske federacije (2,5 %). Leta 2021 je bilo državljanom tretjih držav izdanih 6.848 prvih dovoljenj za začasno prebivanje zaradi združitve družine, kar je nekoliko več kot leta 2020 (6.438) in podobno ravni pred pandemijo (6.756). Med njimi je bilo največ dovoljenj izdanih državljanom Bosne in Hercegovine, Kosova, Srbije, Severne Makedonije in Rusije.¹¹

V letu 2021 je bila mednarodna zaščita v Sloveniji podeljena le 19 osebam, kar je najmanj po letu 2008.¹² Pred letom 2021 je bilo letno priznanih približno 80 statusov. V letu 2021 je bilo podanih 72 vlog za izdajo dovoljenja za prebivanje zaradi združitve družine z osebo z mednarodno zaščito v Republiki Sloveniji. Med njimi je bilo 70 vlog za izdajo dovoljenja za stalno prebivanje zaradi združitve z osebo s priznanim statusom begunca. Direktorat za migracije Ministrstva za notranje zadeve (v nadaljevanju: MNZ) je odločil o 64 vlogah, od tega je bilo 45 vlogam ugodeno in izdano dovoljenje za prebivanje, 2 vlogi sta bili zavrnjeni, v 17 primerih pa je bil postopek ustavljen,¹³ ker vlagatelji niso predložili potrebnih dokumentov oziroma dokazil.¹⁴

Vidimo lahko, da je združitev družine upravičencev do mednarodne zaščite statistično marginalen del celotne migracije v Slovenijo, povezane z združitvijo družine. Po drugi strani pa je med begunci priljubljena in vsako leto je vloženih relativno veliko številov prošelj za združitev. Zato jo je treba prepoznati kot sistem, ki ga je treba nenehno razvijati, in kot temelj uspešne integracije.

S spremembo ZTuj-2 marca 2021 je bilo v člen 47 uvedeno opravljanje preizkusa slovenskega jezika na ravni A1 kot pogoj za podaljšanje dovoljenja za prebivanje družinskih članov vseh državljanov tretjih držav, kar zadeva tudi družinske člane upravičencev do mednarodne zaščite, če jim ne uspe začeti postopka združitve družine pod olajšanimi pogoji (v 90 dneh po priznanju statusa). Sistem združitve družine je v zadnjih letih doživel nekaj pomembnih sprememb, nekatere od njih pa

¹⁰ MNZ, Poročilo o delu Direktorata za migracije za leto 2021, p. 14-15. Dostopno na:

<https://www.gov.si/assets/ministrstva/MNZ/Dokumenti/DM/porocilo-DM-2021/Porocilo-o-delu-Direktorata-za-migracije-za-leto-2021.pdf>

¹¹ MNZ, Poročilo o delu Direktorata za migracije za leto 2021, p. 20. Dostopno na:

<https://www.gov.si/assets/ministrstva/MNZ/Dokumenti/DM/porocilo-DM-2021/Porocilo-o-delu-Direktorata-za-migracije-za-leto-2021.pdf>

¹² ECRE, AIDA Country Report for Slovenia: 2021 Update, p. 17. Dostopno na:

https://asylumineurope.org/wp-content/uploads/2022/05/AIDA-SI_2021update.pdf

¹³ MoI, Report on the work of Migration Directorate in 2021, p. 23. Available at:

<https://www.gov.si/assets/ministrstva/MNZ/Dokumenti/DM/porocilo-DM-2021/Porocilo-o-delu-Direktorata-za-migracije-za-leto-2021.pdf>

¹⁴ ECRE, AIDA Country Report for Slovenia: 2021 Update. Available at:

https://asylumineurope.org/wp-content/uploads/2022/05/AIDA-SI_2021update.pdf

so znatno zožile obseg pravic združenih družinskih članov upravičencev do mednarodne zaščite.

III. Pravni okvir

V Sloveniji postopek za združitev družine sproži sponzor, torej upravičenec do mednarodne zaščite. Za družinske člane, pri katerih je družinska vez obstajala že pred prihodom upravičenca v Slovenijo, mora le-ta kot sponzor vložiti vlogo za izdajo dovoljenja za prebivanje za družinske člane pri Direktoratu za migracije MNZ. Če so bile družinske vezi vzpostavljene po naselitvi v Sloveniji, se uporabi splošni postopek, kot je določen v členu 47 ZTuj-2., in ga izvede upravna enota.¹⁵

Kdo je lahko sponzor

Do združitve družine so upravičene osebe s statusom begunca¹⁶ in subsidiarno zaščito¹⁷ ter osebe z začasno zaščito.¹⁸ Osebe s statusom begunca in subsidiarno zaščito (vendar le tiste, ki jim je status dodeljen za več kot eno leto) lahko zaprosijo za združitev družine takoj po pravnomočnosti odločbe o dodelitvi statusa.¹⁹ Medtem ko upravičenci, ki jim je bila subsidiarna zaščita priznana za eno leto, pridobijo pravico do združitve družine šele ko je subsidiarna zaščita podaljšana.²⁰ Če sponzor vloži prošnjo v roku 90 dni po prejemu pravnomočne odločbe o mednarodni zaščiti, so pogoji za združitev olajšani za družinska razmerja, ki so nastala pred njihovim vstopom.²¹ Če sponzor ta rok zamudi, bo isti oddelek na MNZ izvedel redni postopek združitve družine brez olajšanih pogojev.²²

Upravičeni družinski člani

Za družinske člane se štejejo:

- zakonec, partner v partnerski zvezi ali partner, s katerim begunec živi v dolgoročni življenjski skupnosti;²³
- mladoletni neporočeni otroci begunca;
- mladoletni neporočeni otroci zakonca, partnerja v partnerski zvezi ali partnerja, s katerim begunec živi v dolgoročni življenjski skupnosti;
- polnoletni neporočeni otroci in starši begunca, zakonca, partnerja ali partnerja, s katerim begunec živi v dalj časa trajajočem življenjskem

¹⁵ INT-NA2

¹⁶ Člen 47.a ZTuj-2.

¹⁷ Člen 47.b ZTuj-2.

¹⁸ Člen 36 TPDPA.

¹⁹ Člen. 47.a and 47.b ZTuj-2.

²⁰ Člen 47.b ZTuj-2.

²¹ Člen 47.a/3 ZTuj-2 in člen. 47.b/3 ZTuj-2. Primerjaj s členom 9(2) Direktive 2003/86/ES.

²² člen 47.a/3 ZTuj-2, člen. 47.b/3 ZTuj-2; glej tudi člen. 33/3 ZTuj-2 in člen. 47 ZTuj-2.

²³ V tem delu dokumenta se izraza begunec in upravičenec do subsidiarne zaščite uporabljata izmenično, saj je obseg pravic pri obeh enak.

razmerju, če ga je begunec, zakonec, partner ali partner, s katerim begunec živi v dalj časa trajajočem življenjskem razmerju, dolžan preživljati po pravu države, katere državljan je;

- starši begunca, ki je mladoletnik brez spremstva.²⁴

Zakon vsebuje odprto določbo, po kateri se lahko izjemoma za družinskega člana šteje tudi drug sorodnik begunca, če posebne okoliščine govorijo v prid združitvi družine (življenjska skupnost med drugimi sorodniki, ki je zaradi posebnih dejanskih okoliščin bistveno podobna primarni družini ali ima enako funkcijo kot primarna družina, kar pomeni zlasti pristne družinske vezi med družinskimi člani, fizično skrb, zaščito, čustveno podporo in finančno odvisnost).²⁵ V primeru poligamne zakonske zveze je do združitve upravičen le en zakonec.²⁶

V primerjavi z Direktivo o pravici do združitve družine je opredelitev družinskih članov v slovenski zakonodaji široka.

Združitev družine pod olajšanimi pogoji za državljane tretjih držav (47.a in 47.b člen Zakona o tujcih)

V skladu s postopkom pod olajšanimi pogoji, razen dokazovanja identitete in ustrezne družinske vezi, **ni posebnih pogojev za združitev družine**. Upravičenci lahko za združitev zaprosijo takoj po priznanju statusa mednarodne zaščite (vendar ne imetniki enoletne subsidiarne zaščite, ki jim je bila le-ta podeljena prvič!), saj zanje ne veljajo nobene zahteve po obdobju zakonitega bivanja.²⁷ Prav tako sponzorju ni treba izpolnjevati nikakršnih pogojev glede zagotavljanja nastanitve, zdravstvenega zavarovanja ali rednih dohodkov oz. sredstev za preživljanje²⁸ ali izpolnjevati integracijskih ukrepov v skladu s členom 7(2) Direktive 2003/86/ES.

Redna združitev družine (47. člen zakona o tujcih)

Če prošnja za združitev družine ni bila vložena v treh mesecih po priznanju statusa sponzorja, nacionalna zakonodaja med pogoji iz člena 7(1) Direktive 2003/86/ES predpisuje izpolnitev finančnega pogoja: "sredstva za preživljanje družinskih članov ne smejo biti nižja od ravni, določene za upravičenost do socialne pomoči v skladu z zakonom, ki ureja socialnovarstvene prejemke",²⁹ ter pogoja zdravstvenega zavarovanja ("ustrezno zdravstveno zavarovanje, ki zajema vsaj nujne zdravstvene storitve").³⁰

²⁴ Člen 47.a/2 ZTuj-2. Glej tudi člen 47.b/2 ZTuj-2.

²⁵ Člen 47.a/4 ZTuj-2.

²⁶ člen. 47.a/9 ZTuj-2.

²⁷ Primerjaj s členom 8/1 in 8/2 of Direktive 2003/86/ES.

²⁸ Člen 7/1 of Direktive 2003/86/ES. .

²⁹ Člen 47.a/7 ZTuj-2.

³⁰ Člen. 33/3 ZTuj-2.

Status združenih družinskih članov

Združeni družinski člani dobijo dovoljenje za prebivanje v skladu z Zakonom o tujcih. Družinski člani oseb s statusom begunca dobijo dovoljenje za stalno prebivanje, družinski člani oseb s subsidiarno zaščito pa dovoljenje za začasno prebivanje, ki traja enako dolgo kot subsidiarna zaščita sponzorja. Dovoljenje za začasno prebivanje se lahko podaljša pod enakimi pogoji, kot je bilo izdano, in za enak čas, kot je podaljšan status subsidiarne zaščite sponzorja.³¹ Pred zakonodajnimi spremembami leta 2014 je bil družinskim članom sponzorja dodeljen enak status (begunca ali subsidiarne zaščite) kot sponzorju.³²

Družinski člani so upravičeni do enakih pravic glede zdravstvenega varstva, socialne varnosti, izobraževanja in zaposlovanja kot državljani Republike Slovenije.³³

Družinski člani so upravičeni do nastanitve v integracijski hiši ali finančne pomoči pri nastanitvi na zasebnem naslovu skupaj s sponzorjem, razen družinskih članov osebe s subsidiarno zaščito, ki niso upravičeni do finančne pomoči.³⁴

Integracija in vključevanje združenih družinskih članov

Civilnodružbeni akterji, upravičenci in druge zainteresirane strani navajajo več težav s sistemom integracije, ki znatno ovirajo proces vključevanja beguncev in zlasti nekaterih njihovih združenih družinskih članov. Proces vključevanja je bil v zadnjih letih temeljito raziskan, Mirovni inštitut pa je v okviru projektov [NIEM](#), [VIW](#), [MICREATE](#), in drugih o tej temi objavil veliko publikacij. Leta 2021 je bil sistem integracije bistveno spremenjen, kar so kritizirali številni deležniki. Obdobje podpore pri integraciji je bilo skrajšano s treh na dve leti, uvedeni pa so bili tudi novi pogoji za podaljšanje dovoljenja za začasno prebivanje in za dostop do socialne podpore.

³¹ Členi 47.a/3, 47.b/3,7 ZTuj-2.

³² AIDA Country Report: Slovenia (2021 update), p. 96-97, dostopno na:
https://asylumineurope.org/wp-content/uploads/2022/05/AIDA-SI_2021update.pdf

³³ Družinski člani oseb s subsidiarno zaščito v skladu z izrecno določbo člena 47.b(12) Zakona o tujcih in družinski člani oseb s statusom begunca kot imetniki dovoljenja za stalno prebivanje.

³⁴ Členi. 93/2 in 97/5 ZMZ.

IV. PRIPOROČILA ZA IZBOLJŠANJE SLOVENSKEGA SISTEMA ZA ZDRUŽITEV DRUŽINE

a. Ozadje

Ta priporočila za izboljšave temeljijo na (a) raziskavi zakonodajnih, institucionalnih in izvedbenih vidikov sistemov združevanja družin, (b) empirični raziskavi procesov združevanja družin z vidika oseb s priznano mednarodno zaščito in njihovih družinskih članov.

Povzetki raziskav o združevanju družin oseb z mednarodno zaščito v Sloveniji so na kratko predstavljeni v razdelkih I. c in I. d tega dokumenta. Da bi zbrali več relevantnih perspektiv in izkušenj ter bolje razumeli morebitne težave in ovire, smo v empirični raziskavi opravili polstrukturirane intervjuje z najmanj petimi udeleženci iz petih skupin deležnikov, vključenih v sistem združevanja družin. Skupine deležnikov so: 1. begunci in njihovi družinski člani, 2. organizacije civilne družbe, ki nudijo pomoč v procesu združevanja družin, 3. pristojni nacionalni organi, 4. mednarodne organizacije in 5. diplomatsko osebje.

b. Priporočila

1. Postopke združevanja družin bi bilo treba poenostaviti

Postopke je treba poenostaviti tako, da bodo dostopni tudi upravičencem do mednarodne zaščite, ki nimajo pravnega zastopanja.

Zapleti, do katerih prihaja v upravnih postopkih so bili omenjeni kot težava, ki lahko sama po sebi ustvarja socialne probleme, tudi če jih prej ni bilo. Deležniki so kot problem opredelili tudi napačne informacije o pravicah družinskih članov oseb z mednarodno zaščito. Druga težava je zapleten pravni okvir in upravna praksa.

Družine, združene po rednem postopku, se lahko soočijo s precejšnjimi ovirami tudi, ko bi bilo treba podaljšati dovoljenja za prebivanje (družine oseb s subsidiarno zaščito).

Da bi zagotovili enotnost družine in učinkovito izvajanje pravice do združitve družine, bi bilo treba upoštevati **različne kulturne in birokratske razmere ter prepreke na strani upravičencev in njihovih družinskih članov**. Nekateri od njih se soočajo z velikimi težavami pri pridobivanju potrebne dokumentacije.

2. Vsi vpleteni deležniki bi si morali prizadevati za pospešitev postopka

Raziskava je pokazala, da postopek združitve družine v praksi pogosto traja predolgo. To dodatno obremenjuje družine, ki so bile pogosto ločene že več let, še preden se je postopek združitve družine sploh začel.

3. V sodelovanju med deležniki je treba vzpostaviti sistem finančne podpore za namene združitve družine.

Ena glavnih ovir je odsotnost vsakršne systemske finančne podpore in astronomski stroški združitve družine (stroški pridobivanja ustreznih dokazov, zlasti testov DNK, potni stroški, spremstvo IOM, izstopni vizumi in drugi stroški, ki skupaj znašajo na tisoče evrov). Finančne sheme pomoči niso vzpostavljene, kar povzroča dodatne težave osebam z mednarodno zaščito (sponzorjem) in jih lahko potisne v dolgove. To še toliko bolj velja za mladoletne otroke, ki so nosilci pravice do združitve družine. Nekatere nevladne organizacije organizirajo kampanje za zbiranje sredstev za vsak primer združitve posebej in tako poskušajo pomagati pri kritju stroškov. Vendar bi morala finančno podporo ponuditi tudi država. Med drugim, v zvezi z overjenimi prevodi potrebnih dokumentov, bi moralo biti sponzorjem omogočeno, da predložijo dokumente v izvirniku, prevod v slovenski jezik pa nato zagotovi MNZ (podobno kot v postopku mednarodne zaščite).

4. Vzpostaviti je treba telo za koordinacijo med vsemi deležniki

Raziskava je pokazala, da so slovenske oblasti precej fleksibilne pri postopkih združitve družine in aktivno iščejo praktične (*ad hoc*) rešitve v posameznih primerih. Po drugi strani pa nekateri deležniki pogrešajo večjo stopnjo koordinacije in partnerskega pristopa s strani oblasti. To pomanjkanje ustrezne podpore in zaupanja v oblasti je bilo omenjeno tudi kot ovira za organizacije civilne družbe pri sodelovanju v morebitnih shemah zasebnega ali skupnostnega sponzorstva.

Za odpravo te vrzeli bi bilo treba ustanoviti koordinacijsko telo vseh deležnikov, ki bi omogočilo boljše usklajevanje, sodelovanje, zaupanje in razpravo med deležniki (vsa pristojna ministrstva, centri za socialno delo, NVO, mednarodne organizacije in upravičenci do mednarodne zaščite).

5. Združeni družinski člani upravičencev do subsidiarne zaščite bi morali biti v svojih pravicah izenačeni z družinskimi člani beguncev.

Družinski člani oseb s subsidiarno zaščito sicer dobijo dovoljenje za začasno prebivanje za enak čas, kolikor traja subsidiarna zaščita, niso pa upravičeni do finančne pomoči za nastanitev, kar pomeni, da mora stroške v celoti kriti sponzor. To je še posebej težko za mladoletnike brez spremstva, ki zaprosijo za združitev družine. V tem primeru mora mladoletni sponzor kriti te stroške, kar je izredno obremenjujoče

in v nekaterih primerih prisili otroka, da zapusti šolo, da lahko preživlja svoje družinske člane.

6. Med postopkom združitve in po njem ob prehodu v fazo integracije je treba upoštevati tudi potrebe družinskih članov po zaščiti

Družinski člani imajo pogosto enake potrebe po zaščiti kot sponzorji, lahko so tudi sami v nevarnosti. To je treba upoštevati med celotnim postopkom združitve družine. Potrebo po zaščiti je treba upoštevati tudi v nacionalni politiki glede podeljevanja državljanstva otrokom, rojenim osebam z mednarodno zaščito in njihovim partnerjem v Sloveniji, po združitvi družine.

7. Združeni družinski člani bi morali biti deležni enakih integracijskih ukrepov in podpore kot njihovi sponzorji – upravičenci do mednarodne zaščite

Da bi pridobili boljše možnosti za integracijo, bi morali družinski člani uživati enake ukrepe za integracijo kot njihovi sponzorji – upravičenci do mednarodne zaščite. Integracijski sistem ima kronične težave, zaradi katerih se družine leta in leta borijo z integracijo in vključevanjem v slovensko družbo. Določenim skupinam upravičencev število ur slovenskega jezika ne zadošča, še posebej, če prihajajo iz povsem različnih jezikovnih okolij.

Drugo pereče vprašanje je pomanjkanje dostopa do ustreznih stanovanj. To vprašanje je v preteklih letih postalo pereče za večino slovenske družbe, kjer so begunci in begunske družine (pogosto večje družine) v najslabšem položaju zaradi visokih najemnin, rasizma in ksenofobije najemodajalcev, dezinformacij, administrativnih in drugih ovir itd.

Družine imetnikov subsidiarne zaščite so v še slabšem položaju, saj so drugače (slabše) obravnavani kot družinski člani oseb s statusom begunca.

8. Ponuditi je treba širšo podporo združenim družinam tudi v poznejših fazah integracije, da se ljudem omogoči, da se v Sloveniji uveljavijo in dosežejo dostojno in neodvisno življenje

Selitev in sprememba okolja je zahtevna za družine, ki se pogosto združijo po daljšem času. Pri integraciji potrebujejo dolgoročno podporo, vključno z vključevanjem centrov za socialno delo in dostopom do programov psihološke ali psihosocialne podpore.

Poleg tega so nekateri deležniki izrazili zaskrbljenost nad položajem žensk, ki so med družinskimi člani, ki se najpogosteje združujejo. Medtem ko so otroci vključeni v izobraževalni sistem in se zato lažje integrirajo, je lahko za odrasle ženske v družini vključevanje zelo zahtevno. Posebej negotov je položaj žensk v primeru, da se želijo

ločiti medtem ko v Sloveniji bivajo na podlagi dovoljenja za začasno prebivanje (kar je včasih lahko tudi posledica stiske po dolgotrajni ločenosti in pomanjkanja podpore v procesu integracije, kar lahko vodi tudi v nasilje v družini). Deležniki so kritizirali, da tak sistem postavlja ženske v preveč odvisen in podrejen položaj v odnosu do sponzorja, kar je problematično samo po sebi, še bolj pa v primerih nasilja v družini ali nasilja na podlagi spola. Anketirani združeni družinski člani so poročali o ženskah, ki se ne upajo ločiti, ker se bojijo, kaj bo z njihovim statusom, in ni nikogar, ki bi jim dal natančne podatke.

9. Kapacitete za podporo upravičencem do mednarodne zaščite in njihovim družinam je treba okrepiti z uvedbo več programov, zagotovitvijo zadostnih finančnih sredstev, ponudbo kakovostnejših storitev s strani države in predvsem lokalnih oblasti

Integracijski sistem nima zmogljivosti za podporo vsem upravičencem. Organizacije civilne družbe so izrazile potrebo po spremembi zakonodaje, ki bi med ranljive skupine vključila tudi ranljive združene družine.

Podpora bi morala biti celostna in kontinuirana, a tako civilna družba kot država nimata zadostnih zmogljivosti. Urad za podporo in integracijo migrantov nima dovolj kadra za pomoč družinam in vztraja na stališču, da je odgovoren samo za upravičence do mednarodne zaščite, ne pa tudi za njihove družine. Zato je treba dodatna sredstva usmeriti v krepitev zmogljivosti.

Integracija poteka na lokalni ravni, zato morajo lokalne oblasti postati bolj aktivne in vključene. Potrebna je celovita strategija vključevanja ter jasna razdelitev vlog in odgovornosti med deležniki na državni in lokalni ravni. Predvsem na lokalni ravni je treba v pripravo strategije vključevanja in njeno izvajanje vključiti vse relevantne deležnike (lokalne oblasti in uprava, službe, izobraževalno skupnost, nevladne organizacije, delodajalce, verske skupnosti itd.).

10. Položaje, izkušnje in potrebe upravičencev do mednarodne zaščite in njihovih družinskih članov je treba upoštevati pri oblikovanju vladnih politik, zakonodaje in odločitev oblasti.

S predstavniki upravičencev do mednarodne zaščite in njihovimi družinskimi člani se je treba posvetovati in jih vključiti v delovne skupine ali ustrezne organe pri ocenjevanju obstoječih in pripravi novih politik, ukrepov in zakonodaje.